

Алексеевко Людмила Михайлівна¹, д.е.н., професор,
професор кафедри управління та адміністрування
Івано-Франківського навчально-наукового інституту
менеджменту

Стецько Микола Васильович¹, д.е.н., професор,
професор кафедри фінансових технологій та
банківського бізнесу

Дармограй Ігор Васильович¹,
аспірант кафедри фінансів ім. С.І. Юрія

¹Західноукраїнський національний університет

Alekseyenko Lyudmyla¹, D.Sc. (Economics), Professor,
Professor of the Department of Management and
Administration, Ivano-Frankivsk Education and
Research Institute of Management,
<https://orcid.org/0000-0002-8256-5587>

Stetsko Mykola¹, D.Sc. (Economics), Professor, Professor of
the Department of Financial Technologies and Banking,
<https://orcid.org/0000-0002-7728-9178>

Darmohrai Ihor¹, PhD student at the Department of
Finance named after S. I. Yurii,
<https://orcid.org/0009-0001-2851-9133>

¹West Ukrainian National University

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ БАНКУ ТА ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ МАКРОФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ MECHANISMS FOR MANAGING BANK ASSETS AND LIABILITIES AND HEDGING RISKS IN THE CONTEXT OF GLOBAL MACROFINANCIAL INSTABILITY

Алексеевко Л. М., Стецько М. В., Дармограй І. В.
Механізми управління активами і пасивами банку та
хеджування ризиків у контексті глобальної
макрофінансової нестабільності. *Український журнал
прикладної економіки та техніки*.
2026. Том 11. № 2. С. 471 – 475.

Alekseyenko L., Stetsko M., Darmohrai I. Mechanisms for
managing bank assets and liabilities and hedging risks in
the context of global macrofinancial instability. *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*.
2026. Volume 11. № 2. pp. 471 – 475.

У статті обґрунтовано теоретико-прикладні засади синергії між управлінням активами та пасивами банку й хеджуванням ризиків в умовах глобальних макрофінансових дисбалансів. Проаналізовано трансформацію балансів банків ЄС під впливом монетарної політики ЄЦБ та регуляторних вимог Європейської банківської організації. Доведено, що ефективне використання похідних фінансових інструментів дає змогу оптимізувати розриви дюрації, захищати капітал і мінімізувати ризики. Визначено заходи щодо зниження суверенно-банківських ризиків через диференціацію вимог до капіталу та впровадження синтетичних безпечних активів (ESBies). Перспективними напрямками подальших досліджень є цифровізація ризик-менеджменту, розробка складних поведінкових моделей нестрокових депозитів та оцінка впливу цифрового євро на банківську ліквідність.

Ключові слова: банківський менеджмент, стратегії хеджування, цифровізація, деривативи, капітал, депозити, управління публічними фінансами, фінансові інновації, кредитування, реальний сектор економіки, ризик.

This article provides a theoretical and practical foundation for the synergy between a bank's asset and liability management and risk hedging in the context of global macrofinancial imbalances. To achieve this objective, the study examined the transformation of asset and liability management in the EU banking sector under the influence of the ECB's monetary policy, analyzed the liquidity ratios and standards set by the European Banking Authority, and assessed the implications of the regulator's non-standard measures. The study examined changes in the balance sheets of EU banks, modeled interest-rate risk, and assessed the sensitivity of HQLA portfolios in the context of sovereign-bank linkages. It has been demonstrated that the effective use of derivative financial instruments (interest rate and currency swaps) enables the optimization of duration gaps, the protection of capital, and the minimization of IRRBB and CSRRB risks without physically altering the balance sheet structure. The paper examines the effects of changes in the ECB's monetary policy regimes ("greater for longer," QT) on the net interest margin, the dynamics of the "deposit beta," and the cost of funding. Measures have been identified to strengthen financial stability in the European area by addressing sovereign-bank risks, phasing in limits on sovereign debt concentration, differentiating capital requirements based on government credit ratings, and introducing synthetic safe assets (ESBies). Areas for further research include the systematic digitization of risk management, the development of complex behavioral models to assess the effective duration of non-term deposits, and a comprehensive analysis of the potential impact of the digital euro's launch on bank liquidity and funding strategies.

Keywords: bank management, hedging strategies, digitalization, derivatives, capital, deposits, public finance management, financial innovation, lending, the real economy, risk.

Вступ

Фінансовий простір Європейського Союзу характеризується багатовекторною взаємозалежністю між банківським сектором і державним сектором. Суверенно-банківський зв'язок (sovereign-bank nexus), який сформувався в ЄС у процесі перманентної макрофінансової нестабільності та коливань суверенних боргів у єврозоні, посилює взаємодію між банками та національними урядами через взаємно інтегрованих фінансових контрагентів. З одного боку, держави виконують роль кінцевих гарантів стабільності фінансової системи через надання фіскальних механізмів безпеки (страхування депозитів, рекапіталізація банківських установ), а з іншого боку, банки є основними інвесторами в державні боргові зобов'язання і забезпечують безперервність фінансування дефіциту публічних бюджетів та виступають маркетмейкерами на ринках суверенного боргу.

Глобальні макрофінансові дисбаланси висувають нові вимоги до стійкості банківського сектору. Процес управління активами та пасивами (УАП) у банках ЄС зазнав трансформації під впливом динамічної монетарної політики Європейського центрального банку (ЄЦБ). Системний перехід від тривалого періоду негативних відсоткових ставок до циклу посилення монетарних умов «вище на довше» потребує діагностування стабільності банківських балансів. Взаємозв'язок між стратегіями хеджування та загальною структурою УАП має забезпечувати фінансову стабільність і довгострокову платоспроможність банків ЄС. Регуляторне середовище, що формується під егідою Європейської банківської організації (European Banking Authority, EBA) та в рамках директив CRD (Capital Requirements Directive) і регламентів CRR (Capital Requirements Regulation), вимагає від банків не просто формального дотримання нормативів, а й інтеграції інструментів хеджування в процеси прийняття стратегічних рішень щодо структури балансу.

Політика ЦЕБ спрямована на перетворення УАП на інструмент активного управління ризиками та прибутком в умовах фінансової нестабільності. Ефективне УАП, що базується на

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Алексеевко Людмила Михайлівна,
Стецько Микола Васильович,
Дармограй Ігор Васильович, 2026

механізмах ЄЦБ та поведінкових характеристик балансу, потребує системного дослідження. Дж. П. Дваєр, Б. Гілевська, М. Дж. Ністо та М. Самартін визначають особливості нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ та її вплив на банківські активи [1]. Ф. Р. Лейн акцентує увагу на сценаріях грошово-кредитної політики в умовах кризових явищ (пандемії) [2]. У. Альбертаці, Ф. Фабер, А. Гавацца, О.-М. Джорджеску та Е. Леком аналізують коливання ціноутворення на банківські депозити в єврозоні [3]. Дж. Райс і Дж. М. Герріні досліджують ризики процентних ставок та маневрування банками єврозони протягом монетарного циклу [4].

Н. Кабрал визнає, що ЄЦБ для досягнення фінансової стабільності вимагає від банків інтегрувати макропруденційні прогнози в їхні внутрішні моделі УАП [5]. Є. Ставаш-Грабовська та Й. Ставська довели, що сучасні теорії УАП вимагають перегляду концепції нейтральності грошей, оскільки селективні інструменти рефінансування, такі як TLTRO, створюють специфічні стимули для трансформації банківських балансів, що виходять за межі простої реакції на рівень відсоткових ставок [6]. Дослідження Ю. Титової, Г. Пенікаса та М. Гомаюна підтверджує, що банки, які ефективно використовують деривативи для хеджування, демонструють нижчий профіль ризику та вищу ринкову оцінку [7]. Проте цей позитивний ефект послаблюється під час криз, коли інвесторам стає важче відрізнити хеджування від спекулятивних операцій. Це підкреслює важливість прозорості у звітності за стандартами IFRS 9 та надання детальної інформації щодо обліку хеджування.

Ці дослідження мають значну цінність як для фінансової науки, так і для процесів євроінтеграції банківського сектору України. Водночас, попри значні наукові здобутки, існує недостатньо системних досліджень про те, як саме модифікується взаємозв'язок між монетарними операціями ЄЦБ та структурою банківських портфелів, а також відстеження синергії між УАП та хеджуванням ризиків через деривативи для забезпечення довгострокової платоспроможності банків.

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування теоретико-прикладних засад синергії між управлінням активами та пасивами банку й хеджуванням ризиків у сегменті глобальних макрофінансових дисбалансів. Досягнення мети зумовило необхідність вирішення таких основних завдань: дослідити як УАП у банківському секторі ЄС трансформувалося під впливом динамічної монетарної політики ЄЦБ та переходу від негативних ставок до циклу посилення умов; виявити вплив стандартів Європейської банківської організації, нормативів ліквідності (LCR, NSFR), а також процесів наглядового перегляду (SREP) на стратегії банків; ідентифікувати банківські ризики та проаналізувати використання похідних фінансових інструментів, зокрема відсоткових та валютних свопів, як механізму корекції розривів дюрації і захисту капіталу; оцінити наслідки застосування інструментів LTRO, TLTRO III, програм викупу активів (APP, PEPP) та кількісного посилення для структури банківських портфелів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Процес управління активами та пасивами у банківському секторі ЄС (Asset and Liability Management, ALM) трансформувався під впливом динамічної монетарної політики ЄЦБ. Банківська система єврозони проходить радикально відмінні етапи: від тривалого періоду негативних відсоткових ставок і надлишкової ліквідності до циклу посилення монетарних умов, що розпочався в 2022 році, та подальшого переходу до фази «вище на довше» (higher-for-longer) з 2024 року [3]. Ці зміни впливають на структуру банківських балансів, механізми формування чистого відсоткового доходу (NII) та оцінку економічної вартості капіталу (EVE). Регуляторна політика ЄЦБ, що реалізується через Єдиний наглядовий механізм (SSM), вимагає від банків не лише формального дотримання нормативів ліквідності, таких як LCR та NSFR, а й аналізу ризику відсоткової ставки в банківському портфелі (IRRBB) та ризику кредитного спреду (CSRBB) в умовах підвищеної макроекономічної невизначеності [8].

Роль ЄЦБ у регулюванні процесів УАП є важливою, оскільки через Процес наглядового перегляду та оцінки (SREP) регулятор здійснює моніторинг того, як банки трансформують строки погашення (maturity transformation) та управління розривами (gap management) між активами й пасивами. У 2025 році методологія SREP сконцентрована на чотирьох елементах: бізнес-моделі, внутрішньому врядуванні, ризиках для капіталу та ризиках для ліквідності [8].

Основою ефективного управління активами та пасивами є збалансування процентного ризику банківської книги (Interest Rate Risk in the Banking Book, IRRBB) та ризику кредитного спреду (Credit Spread Risk in the Banking Book, CSRBB) [9]. Особливе місце займає оцінка IRRBB як специфічного ризику для капіталу, де банки зобов'язані моделювати вплив зміни відсоткових ставок на рентабельність та чисту вартість активів [8]. Зауважимо, що це передбачає ідентифікацію ризику розриву (gap risk), що виникає через невідповідність термінів переоцінки позицій, базисного ризику (basis risk), пов'язаного з використанням різних індексів для активів та пасивів, та опціонного ризику, що виникає через право клієнтів на дострокове погашення кредитів або вилучення депозитів. Управління цими ризиками впливає на два показники діяльності банку: чистий процентний дохід та економічну вартість капіталу. Хеджування виступає як механізм корекції природних розривів (gaps) у термінах погашення та перегляду відсоткових ставок, які виникають через особливості банківського посередництва. Оскільки європейські банки часто залучають короткострокові депозити та надають довгострокові кредити, що це створює позитивний розрив дюрації та робить їх вразливими до зростання ставок у довгостроковій перспективі. ЄЦБ здійснює системний моніторинг основних ризиків (табл. 1).

Таблиця 1. Механізм моніторингу ЄЦБ основних ризиків

Компонент ризику IRRBB	Опис механізму впливу	Регуляторний фокус ЄЦБ
Ризик розриву (Gap Risk)	Невідповідність термінів погашення або переоцінки активів і пасивів	Моніторинг кумулятивних розривів у різних часових кошиках
Базисний ризик (Basis Risk)	Неповна кореляція між змінами ставок за інструментами з подібними термінами	Аналіз чутливості до спредів між різними кривими прибутковості
Опціонний ризик (Option Risk)	Вплив автоматичних та поведінкових опціонів (сожливість дострокового погашення)	Моделювання поведінки клієнтів у стресових сценаріях
Кредитний спред (CSRBB)	Зміна ринкових спредів для активів з ідентичним кредитним рейтингом	Оцінка впливу на економічну вартість банківського портфеля

Джерело: складено авторами [8]

Геополітичні ризики та макроекономічна фрагментація єврозони ускладнюють УАП. ЄЦБ системно наголошує на необхідності проведення «зворотних стрес-тестів», під час яких банки мають визначити сценарії, за яких їхня бізнес-модель стає «нежиттєздатною». Важливо відстежувати сценарії різкого зростання суверенних спредів або раптового припинення доступу до валютних ринків [10]. Управління валютними ризиками є частиною

нагляду ЄЦБ, оскільки волатильність євро може впливати на капітальні коефіцієнти банків з активною міжнародною діяльністю.

Політика ЄЦБ щодо управління ризиком ліквідності трансформувалася до детальнішого аналізу коротко-строкового та денного фінансування. ЄЦБ акцентує увагу на практиках управління внутрішньоденним ризиком ліквідності, наголошуючи на необхідності врахування всіх матеріальних факторів, що впливають на грошові потоки протягом операційного дня. Це актуалізувалося під час впровадження миттєвих платежів, які роблять поведінку ліквідності менш передбачуваною [10]. Регулятор очікує, що банки матимуть адекватні буфери ліквідності не лише на рівні регуляторних метрик, а й у формі операційної готовності до монетизації застави в центральному банку.

Хеджування в сегменті УАП базується на аналізі чутливості вартості портфеля до зміни відсоткових ставок. Банки ЄС мають позитивний розрив дюрації, що означає більшу втрату вартості активів порівняно з пасивами за зростання ставок [11]. Похідні інструменти дають змогу відокремити рішення щодо кредитування, які визначаються попитом клієнтів, від рішень щодо управління ризиками, що залежать від регуляторних вимог. Важливим є валютне хеджування для УАП, оскільки використання валютних свопів дає змогу банкам залучати ресурси в одній валюті (євро) і надавати кредити в іншій (польських злотих, доларах США), нівелюючи валютний ризик. Проте ці інструменти часто мають короткий термін погашення (до одного дня), що створює значний ризик пролонгації у періоди ринкової турбулентності.

Стратегії хеджування, які захищають економічну вартість капіталу в довгостроковій перспективі, можуть призводити до волатильності поточних прибутків [9]. Експерти Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) наголошують на важливості інтеграції принципів сталого розвитку в стратегії хеджування та УАП [12]. Загалом хеджування довгострокової дюрації активів за допомогою свопів захищає від падіння ринкової вартості банку в процесі зростання ставок, але може обмежити здатність банку скористатися вищими ставками для збільшення процентного доходу в поточному періоді. Сучасні системи УАП в ЄС використовують багатосценарне діагностування для пошуку компромісів. Експерти вважають, що банкам варто відходити від фокусування лише на «найбільш ймовірних» сценаріях та впроваджувати аналіз екстремальних, але правдоподібних подій [13]. Це важливо для банків зі складними портфелями або значною часткою вбудованих опціонів (право клієнта на дострокове погашення іпотеки без значних штрафів), де стандартні лінійні інструменти хеджування можуть бути недостатньо ефективними.

Стратегічне управління активами і пасивами в ЄС стикається з викликом управління кредитним спредом (CSRBB). Зміна кредитних спредів на ринку може призвести до коливань ринкової вартості портфеля цінних паперів, навіть якщо кредитний рейтинг емітентів залишається незмінним. У 2025 році в умовах геополітичної напруженості банки були зобов'язані впроваджувати ліміти на експозицію до CSRBB та включати цей ризик у свої процеси стрес-тестування [10]. Зауважимо, що взаємозв'язки між банками та небанківськими фінансовими посередниками створюють додаткові канали передачі шоків спредів, що потребує інтегрованого підходу до УАП.

Трансмісія монетарної політики ЄЦБ до банківських балансів у 2022–2025 роках продемонструвала значну гетерогенність. Дослідження У. Альбертацці, Ф. Фабер, А. Гавацца, О.-М. Джорджеску та Е. Леком показують, що швидке підвищення ключових ставок призводить до стрімкого зростання чистого відсоткового доходу на початковому етапі, оскільки ставки за активами (особливо за кредитами з плаваючою ставкою) переоцінювалися швидше, ніж ставки за депозитами [3]. Це явище, відоме як низька «депозитна бета», стало фактором рекордної прибутковості європейських банків у 2023 році, коли середня рентабельність капіталу (RoE) стабілізувалася на рівні близько 10 % [3]. З 2024 року спостерігається ефект «наздоганяння», оскільки клієнти почали активно переводити кошти з поточних рахунків на строкові депозити з вищою дохідністю, що збільшило загальну вартість фондування банків і почало тиснути на маржу [4]. Типи операцій ЄЦБ і наслідки для банківського УАП наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Типи операцій ЄЦБ і наслідки для банківського управління активами та пасивами

Тип операції ЄЦБ	Період впливу	Наслідки для банківського УАП
LTRO (3-річні)	2011–2012	Запобігання кредитному дефіциту через заміщення ринкового фінансування
TLTRO III	2019–2024	Стимулювання кредитування через негативні ставки фінансування
APP / PEPP	2014–2024	Масштабне розширення балансів та зниження довгострокових ставок
QT (кількісне посилення)	2023–2025	Скорочення надлишкової ліквідності та зростання ринкових спредів

Джерело: складено авторами [1; 2; 15]

Як бачимо, політика ЄЦБ може безпосередньо впливати на структуру ризиків і дохідність. Емпірично доведено, що ефективність таких інструментів, як TLTRO III, безпосередньо залежить від економіки країни: у країнах, що постраждали від криз, ліквідність від ЄЦБ частіше використовувалася для купівлі державних цінних паперів, тоді як у стабільних економіках вона стимулювала пряме кредитування [1].

Управління капіталом у межах УАП пов'язане з політикою ЄЦБ щодо Pillar 2 Requirements (P2R) та Pillar 2 Guidance (P2G). У 2025 році наглядові органи приділяли увагу впровадженню стандартів CRR III, зокрема стандартизованого підходу до розрахунку мінімальних вимог до капіталу [14]. Банки, які демонструють слабкість у процесах внутрішньої оцінки адекватності капіталу (ICAAP) або внутрішньої оцінки адекватності ліквідності (ILAAP), стикаються з вищими вимогами до капіталу [8]. Методологічно це створює прямий зв'язок між якістю управління активами та пасивами та вартістю капіталу, тому банки з ефективними стратегіями хеджування можуть мати наглядові привілеї.

Моделювання поведінки нестрокових депозитів (NMDs) є складним процесом, тому ЄЦБ вимагає від банків використовувати тривалі часові ряди даних, що охоплюють різні фази процентних циклів, для калібрування моделей відтоку та переоцінки депозитів [10]. Це включає категоризацію вкладів за типом рахунку, профілем вкладника та валютою. Депозити без встановленого терміну погашення становлять значну частину пасивів. Регулятори вимагають від банків розробляти складні моделі поведінки для оцінки ефективної дюрації цих коштів, оскільки неправильне моделювання стабільності депозитів може призвести до помилковості стратегій хеджування, тобто банк хеджує ризики, яких насправді не існує, або ігнорує реальні загрози ліквідності.

Дискусійною проблемою в теорії УАП є вплив рівня відсоткових ставок на чисту процентну маржу. Вважається, що в довгостроковій перспективі зростання ставок позитивно впливає на банки. Це пояснюється тим, що ставки за кредитами швидше реагують на зміни політики ЄЦБ, ніж ставки за депозитами. Проте при досягненні певних порогів ставки за депозитами починають зростати випереджаючими темпами через конкуренцію за ліквідність, що стискає маржу [11].

Нестандартні заходи монетарної політики, такі як програми викупу активів (APP та PEPP), впливають на структуру активів банків. Протягом 2014–2021 років ці програми сприяли накопиченню надлишкової ліквідності в

банківській системі, що призвело до подовження строковості активів (maturity gap) та зростання частки кредитів із фіксованою ставкою. Проте з початком кількісного посилення (QT) з 2023 року та припиненням реінвестування від цінних паперів, що погашаються, банки відчували необхідність замінити ліквідність ЄЦБ ринковим фінансуванням. У 2025 році баланс ЄЦБ продовжував скорочуватися, що змушувало банки активніше виходити на ринки облігацій, збільшуючи частку «bail-inable» пасивів для виконання вимог MREL [15]. Це створює нові виклики для УАП, оскільки вартість ринкового боргу є волатильнішою, ніж вартість депозитів домогосподарств.

Макроекономічна ситуація в єврозоні впливає на взаємозв'язок банківського менеджменту та публічних фінансів, оскільки протягом 2022–2025 років відбувається помірне зростання боргового навантаження, а загальний обсяг державних запозичень у межах єврозони досяг понад 14 трлн євро у 2025 році, що становить 87,8 % від ВВП [8]. Ця динаміка безпосередньо впливає на структуру банківських балансів, оскільки державні цінні папери є основним компонентом портфелів ліквідних активів.

У сегменті публічних фінансів для зміцнення фінансової стабільності європейського простору й удосконалення управління боргами визначено такі заходи: по-перше, збереження преференції нульової ризикової ваги для державних облігацій у межах CRR III створює «системні регуляторні викривлення», стимулюючи банки накопичувати надмірні концентрації суверенного ризику на своїх балансах та обмежуючи кредитування реального сектору економіки. У перспективі заплановано запровадження планомірного поетапного застосування лімітів на концентрацію суверенних паперів і диференційованих вимог до капіталу на основі реальних кредитних рейтингів урядів-емітентів. По-друге, політика кількісного жорсткішання (QT) ЄЦБ підвищує вартість запозичень для держав і змушує банківський сектор абсорбувати додаткові обсяги суверенного боргу в умовах скорочення надлишкової ліквідності. Це вимагає від банківського менеджменту ретельнішої оцінки відсоткових та ринкових ризиків у межах УАП, зокрема через активніше використання інструментів хеджування та оптимізацію портфелів HQLA. По-третє, перспективним напрямом зниження системних ризиків є впровадження синтетичних безпечних активів, таких як цінні папери, забезпечені пулом суверенних облігацій (Euro area Sovereign Bonds, ESBies). Це дає змогу банкам виконувати жорсткі вимоги щодо ліквідності LCR за допомогою диверсифікованого загальноєвропейського інструменту, усуваючи залежність стабільності банківського капіталу від фіскального стану окремих урядів.

Для великих банківських груп ЄС УАП ускладнюється транскордонним характером операцій. Незважаючи на інтеграцію фінансових ринків ЄС, кожна дочірня компанія в іншій юрисдикції часто розглядається національними регуляторами як окрема одиниця, що потребує локальних буферів ліквідності (ring-fencing). Це обмежує можливість централізованого казначейства групи вільно перемішувати кошти для оптимізації вартості фінансування. У перспективі УАП в єврозоні визначатиметься впровадженням цифрового євро. ЄЦБ досліджує потенційний вплив цифрового євро на ліквідність банківської системи і визнає, що існує ризик того, що цифровий євро може замінити деякі банківські депозити, що потребуватиме від банків перегляду своїх стратегій фіндування та управління [5]. Розвиток цифрових інновацій дасть змогу банкам розробляти точніші прогнози моделі для УАП у реальному часі.

Висновки та перспективи подальших розвідок

На основі проведеного дослідження доведено, що пріоритетами УАП в ЄС є системність цифровізації процесів управління ризиками, а також використання штучного інтелекту для прогнозування ліквідності та хеджування. Синергія між УАП та хеджуванням забезпечує стійкість європейської банківської системи, що дає змогу кредиторам фінансувати реальний сектор економіки навіть у періоди фінансових дисбалансів. Аргументовано, що використання похідних фінансових інструментів (передусім відсоткових свопів) дає змогу трансформувати структуру активів або пасивів без зміни їхньої фізичної наявності на балансі. Циклічність підвищення ставок показала, що банки з розвиненими системами УАП та активними стратегіями хеджування сприяють підвищенню платоспроможності й рентабельності. Взаємозв'язок хеджування та УАП в банках ЄС є стратегічним інструментом стійкості. Регуляторні вимоги ЕВА створили рамку, в якій ефективно використання деривативів є обов'язковою умовою дотримання нормативів капіталу та ліквідності. Ринок деривативів у ЄС є ліквідним, але банки, оцінюючи ризики пролонгації за допомогою цих інструментів, вживають заходів щодо вдосконалення моделей поведінки клієнтів у сегменті видачі депозитів і дострокових погашень.

Встановлено, що для зміцнення макроекономічної стабільності європейського простору у сегменті взаємозв'язку управління банками та публічними фінансами доцільно: запроваджувати поетапне застосування лімітів на концентрацію суверенних паперів та диференційованих вимог до капіталу на основі реальних кредитних рейтингів урядів-емітентів; оцінювати відсоткові та ринкові ризики у межах УАП через активніше використання інструментів хеджування та оптимізацію портфелів HQLA; впроваджувати синтетичні безпечні активи, зокрема цінні папери, забезпечені пулом суверенних облігацій (ESBies).

Перспективними напрямками дослідження УАП в умовах дисбалансів є цифровізація ризик-менеджменту, розробка складних поведінкових моделей для оцінки стабільності нестрокових депозитів, а також оцінка потенційного впливу цифрового євро на банківську ліквідність.

Література

1. Dwyer G.P., Gilevska B., Nieto M.J., Samartin M. The Effects of the ECB's Unconventional Monetary Policies from 2011 to 2018 on Banking Assets. *Journal of International Financial Markets Institutions and Money*. 2023. Vol. 87. P. 101800. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2023.101800>.
2. Lane P.R. Monetary policy during the pandemic: the role of the PEPP. 2022. URL: <https://www.bis.org/review/r220420c.pdf>.
3. Albertazzi U., Faber F., Gavazza A., Georgescu O.-M., Lecomte E. Bank Deposit Pricing in the Euro Area. *European Central Bank*, 2025. URL: https://www.bcentral.cl/documents/33528/7859978/Presentacion_Albertazzi.pdf/2bae8f97-63f4-5b0a-3b67-5ac9f4706cf1?i=1763134610708.
4. Rice J., Guerrini G.M. Riding the rate wave: interest rate and run risks in euro area banks during the 2022-2023 monetary cycle. *Working Paper Series*. 2025. No 3090. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp3090~4852851923.en.pdf>.
5. da Costa Cabral N. The multiple facets of the ECB's monetary policy: From money management to societal policy goals. *New Perspectives on Political Economy*. 2025. Vol. 21(1–2). P. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.62374/ftq1k87>.
6. Stawasz-Grabowska E., Stawska J. Monetary Policy of the ECB and its Spillover Effects to Central and Eastern Europe. Rolling Window VAR Approach. *Journal of Central Banking Theory and Practice*. 2025. Vol. 3. P. 53–77. DOI: <https://doi.org/10.2478/jcbtp-2025-0023>.
7. Titova Y., Penikas H., Gomayun N. The impact of hedging and trading derivatives on value, performance and risk of European banks. *Empirical Economics*. 2020. Vol. 58(2). P. 535–565. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00181-018-1545-1>.
8. Supervisory methodology. 2025. Banking supervision. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/activities/srep/2025/html/ssm.srep202511_supervisorymethodology2025.en.htm

9. ml.
Basel Committee on Banking Supervision Standards Interest rate risk in the banking book. 2016.
URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d368.pdf>.
10. ALM risks, liquidity and funding: a supervisory framework for resilience and stability. 2025.
URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2025/html/ssm.sp250701~8a5ab7b2cc.en.html>.
11. Dries J., Klaus B., Lenoci F., Pancaro C. Interest rate risk exposures and hedging of euro area banks' banking books. 2022.
URL: https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/focus/2022/html/ecb.fsrbox202205_05~aefb18c52c.en.html.
12. European Investment Bank Financial Report. 2024.
URL: https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240237_070525_financial_report_2024_en.pdf.
13. Bohn A., Schneider S. Banking on interest rates: A playbook for the new era of volatility. 2024.
URL: <https://www.mckinsey.de/capabilities/risk-and-resilience/our-insights/banking-on-interest-rates-a-playbook-for-the-new-era-of-volatility>.
14. SSM supervisory priorities for 2024–2026. ECB Banking Supervision.
URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/framework/priorities/html/ssm.supervisory_priorities202312~a15d5d36ab.en.html.
15. Financial Stability Review. 2025. European Central Bank. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/html/ecb.fsr202511~263b5810d4.en.html>.

References

1. Dwyer, G.P., Gilevska, B., Nieto, M.J., Samartin, M. (2023). «The Effects of the ECB's Unconventional Monetary Policies from 2011 to 2018 on Banking Assets». *Journal of International Financial Markets Institutions and Money*. Vol. 87. pp.101800. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2023.101800>.
2. Lane, P.R. (2022). Monetary policy during the pandemic: the role of the PEPP. 2022. Available at: <https://www.bis.org/review/r220420c.pdf>.
3. Albertazzi, U., Faber, F., Gavazza, A., Georgescu, O.-M., Lecomte, E. (2025). Bank Deposit Pricing in the Euro Area. European Central Bank. Available at: https://www.bcentral.cl/documents/33528/7859978/Presentacion_Albertazzi.pdf/2bae8f97-63f4-5b0a-3b67-5ac9f4706cf1?t=1763134610708.
4. Rice, J., Guerrini, G.M. (2025). «Riding the rate wave: interest rate and run risks in euro area banks during the 2022-2023 monetary cycle». *Working Paper Series*. No 3090. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp3090~4852851923.en.pdf>.
5. da Costa Cabral, N. (2025). «The multiple facets of the ECB's monetary policy: From money management to societal policy goals». *New Perspectives on Political Economy*. Vol. 21(1–2). pp. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.62374/fktq1k87>.
6. Stawasz-Grabowska, E., Stawska, J. (2025). «Monetary Policy of the ECB and its Spillover Effects to Central and Eastern Europe. Rolling Window VAR Approach». *Journal of Central Banking Theory and Practice*. Vol. 3. pp. 53–77. DOI: <https://doi.org/10.2478/jcbtp-2025-0023>.
7. Titova, Y., Penikas, H., Gomayun, N. (2020). «The impact of hedging and trading derivatives on value, performance and risk of European banks». *Empirical Economics*. Vol. 58(2). pp. 535–565. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00181-018-1545-1>.
8. (2025). Supervisory methodology. Banking supervision. Available at: https://www.bankingsupervision.europa.eu/activities/srep/2025/html/ssm.srep202511_supervisorymethodology2025.en.html.
9. (2016). Basel Committee on Banking Supervision Standards Interest rate risk in the banking book. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d368.pdf>.
10. (2025). ALM risks, liquidity and funding: a supervisory framework for resilience and stability. Available at: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2025/html/ssm.sp250701~8a5ab7b2cc.en.html>.
11. Dries, J., Klaus, B., Lenoci, F., Pancaro, C. (2022). Interest rate risk exposures and hedging of euro area banks' banking books. Available at: https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/focus/2022/html/ecb.fsrbox202205_05~aefb18c52c.en.html.
12. (2024). European Investment Bank Financial Report. Available at: https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240237_070525_financial_report_2024_en.pdf.
13. Bohn, A., Schneider, S. (2024). Banking on interest rates: A playbook for the new era of volatility. Available at: <https://www.mckinsey.de/capabilities/risk-and-resilience/our-insights/banking-on-interest-rates-a-playbook-for-the-new-era-of-volatility>.
14. SSM supervisory priorities for 2024–2026. ECB Banking Supervision. Available at: https://www.bankingsupervision.europa.eu/framework/priorities/html/ssm.supervisory_priorities202312~a15d5d36ab.en.html.
15. (2025). Financial Stability Review. European Central Bank. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/html/ecb.fsr202511~263b5810d4.en.html>.

Стаття надійшла до редакції / Received 02.05.2026
Опубліковано / Published 31.05.2026

Прийнята до друку / Accepted 16.05.2026